

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

ADHD-foreningen • Afasiforbundet i Norge • Autismedforeningen i Norge • Cerebral Parese-foreningen • Forbundet Tenner og Helse • Foreningen for Blødere i Norge • Foreningen for Fragilitx-Syndrom • Foreningen for hjertesyke barn • Foreningen for Kroniske Smertepasienter • Marfanforeningen • Foreningen for Muskelsyke • Hørselshemmedes Landsforbund • Interessecforeningen for LMBS syndrom • Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende • Landsforeningen Alopecia Areata • Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke • Landsforeningen for Huntingtons Sykdom • Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte • Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri • Landsforeningen for trafikkskadde i Norge • Landsforeningen mot Fordøyelsessykdommer • Leverforeningen • Mental Helse Norge • Momentum • Morbus Addisons Forening • Multipel Sklerose Forbundet i Norge • Norges Astma- og Allergiforbund • Norges Diabetesforbund • Norges Døveforbund • Norges Fibromyalgi Forbund • Norges Migreneforbund • Norges Parkinsonforbund • Norrico • Norsk cøliakiforening • Dysleksiforbundet i Norge • Norsk Dysmelliforening • Norsk Epilepsiforbund • Norsk Hemokromatoseforbund • Norsk Forbund for Voldsofre • Norsk Foreldrelag for Funksjonshemma • Norsk Forening for Anatalresi • Norsk Forening for Cystisk Fibrose • Norsk Forening for Ehlers Danlos Syndrom • Norsk Keratoseforning • Norsk Forening for Nevrofibromatose • Norsk Forening for Osteogenesis Imperfecta • Norsk Forening for Tuberos Sklerose • Norsk Immunsviktforening • Norsk Interessecforening for Kortvokste • Norsk Interessecforening for Stamme • Norsk Landsforening for Laryngectomerte • Norsk Thyroideaforbund • Foreningen for søvnsykdommer • Norsk Lymfødemefforening • Norsk Porfyriforening • Norsk Psoriasisforbund • Norsk Revmatikerforbund • Norsk Tourette Forening • Ryggforeningen i Norge • Ryggmargsbrokk- og Hydrocephalusforeningen • Rådgivning om Spiseforstyrrelser • Støtteforeningen for Kreftsyke Barn • Turner Syndrom Foreningen i Norge • Vestlandske Blindeforbund

Samferdselsdepartementet
Att: Ottar Ostnes/Bente Risvold
Pb 8010 Dep
0030 Oslo

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET	
INNSIKT	LS BR
17 JUNI 2005	
TEL	05 735-13
FAX	741.0

Vår fil: B05024btl-høring.fly
Vårt arkiv: 400
Saksbeh: Berit Therese Larsen

Oslo, 13. juni 2005

FFOs innspill til høring om EU-kommisjonens forslag til forordning om rettigheter for personer med redusert mobilitet på flyreiser

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) har gjennomgått forordningen om rettigheter for personer med redusert mobilitet på flyreiser. FFO er en paraplyorganisasjon for 66 organisasjoner av funksjonshemmede og kronisk syke, med til sammen 283.000 medlemmer.

FFO jobber for full deltakelse og likestilling for funksjonshemmede og kronisk syke på alle samfunnsområder, og transportområdet er et viktig satsningsområde i denne sammenhengen. Mange funksjonshemmede og kronisk syke møter barrierer i transportsystemet som hindrer dem i å kunne bryte en isolert tilværelse og i å delta i samfunnet på linje med andre.

Forslaget til forordning

FFO ser det som positivt at EU-kommisjonen gjennom dette forslaget til forordning vil sikre rettighetene til mennesker med redusert mobilitet i forhold til flyreiser. FFO støtter hovedprinsippene i forordningen:

- At et flyselskap eller en turoperatør ikke kan nekte personer med nedsatt mobilitet å bestille billett eller gå om bord i flyet.
- At assistansen må være gratis
- At systemet må sikre uavbrutt assistanse i alle faser av reisen, fra ankomst flyplassen til avreise på- og avstigning

Kommentarer

FFO har merket seg at EU-kommisjonen i sine innledende bemerkninger ser initiativet på dette området som en del av EUs politikk for å bekjempe diskriminering av mennesker med redusert mobilitet i forhold til alle typer transport. FFO arbeider for at det skal innføres en antidiskrimineringslov for funksjonshemmede som sikrer likestilling og vern mot diskriminering, og tilgjengelighet til alle samfunnsområder. En slik lov må også omfatte tilgjengelighet til flytransport. FFO mener departementet her må ta i betraktning den store utredningen som nå foreligger fra utvalget som har utredet styrking av det rettslige vernet mot diskriminering av funksjonshemmede.¹ Utredningen omtaler for øvrig også det forslag til forordning som her er ute på høring.

Innledningsvis vil FFO påpeke at den termen som brukes om funksjonshemmede i transportsammenheng, PRM (Persons with Reduced Mobility), på norsk personer med redusert mobilitet, i utgangspunktet ikke er dekkende for hele gruppen funksjonshemmede og kronisk syke. Redusert mobilitet kan tolkes som hovedsakelig bevegelseshemninger, mens FFO også opererer med begrepene orienteringshemmede (personer med syns- og hørselshemninger, samt kognitive utfordringer) og miljøhemmede (personer med astma, allergier og intoleranser). Alle disse gruppene har behov for tilrettelegging av fysiske omgivelser og tjenester ved reiser, og må være inkludert i forståelsen av forordningen. FFO ønsker derfor at man i forordningen i stedet bruker betegnelsen **funksjonshemmede og passasjerer med redusert mobilitet**.

Universell utforming

I forslaget er det lagt hovedvekt på at turoperatør/flyselskap ikke skal kunne utestenge funksjonshemmede og mennesker med redusert mobilitet, og at det i forbindelse med reisen tilbys assistanse. Det er viktig at reisende **som ønsker det** har krav på assistanse under reisen, og ved opphold i lufthavnen.

For FFO er det imidlertid et viktig prinsipp at reisen i størst mulig grad bør kunne skje selvstendig for de som ønsker det. Vi vil derfor understreke at lufthavnenes fysiske utforming må være slik at flest mulig kan reise på egen hånd. I forordningen slås det i stedet for eksempel fast at moderne flyplasser har lange gangavstander, og at dette derfor betinger assistanse til mange med redusert mobilitet.

De siste årene har myndighetene satt fokus på **universell utforming** og tilgjengelighet for alle innen viktige sektorer, også transportområdet. Et overordnet prinsipp har vært at flest mulig skal kunne følge de ordinære passasjerstrømmene, og at særløsninger for funksjonshemmede og kronisk syke på sikt skal forsvinne eller reduseres til et minimum.

Det er viktig for FFO å understreke at når man tilrettelegger for funksjonshemmede og kronisk syke, er dette løsninger som gir store deler av befolkningen for øvrig, som småbarnsforeldre, barn, eldre og personer med mye bagasje. Vi snakker derfor i stadig større

¹ NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet – Rettslig vern mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne. Bedret tilgjengelighet for alle.

grad om løsninger som øker komforten og tilgjengeligheten for alle reisende, og ikke bare for gruppen funksjonshemmede og kronisk syke.

Vi vil også minne om at Stortinget i behandlingen av Nasjonal Transportplan 2006-2015, vedtok at et femte hovedmål for transportsektoren skal være full tilgjengelighet for alle. Dette må ligge til grunn også for luftfarten.

Omfanget av forordningen

Den nye forordningen skal etter forslaget bare gjelde for flyplasser med over 2 millioner reisende i året. FFO har sjekket tallene for 2004, og ut fra disse vil bare Oslo, Flesland, Sola og Værnes lufthavner omfattes av forordningen. FFO ser ingen grunn til at forordningen, når den implementeres i Norge, ikke skal gjelde for alle landets lufthavner. Dette med forbud mot å nekte noen ombordstigning bør gjelde alle lufthavner. Det bør også være mulig for selv de minste lufthavnene å tilby en eller annen form for assistanse til reisende som har behov for det. Flyplasspersonell kan her gis opplæring som setter dem i stand til å yte en assistanse til reisende under oppholdet i lufthavnen.

Assistansetjenesten ved lufthavnene

Mange mennesker med ulike former for funksjonshemning vil, uavhengig av hvor godt lufthavnen tilrettelegges, ha behov for et godt utbygd assistansesystem. Det er positivt at forslaget til forordning legger vekt på at tjenestetilbudet skal være bredt for å kunne fange opp flest mulige behov. Det er viktig når det skal utarbeides en standardliste for tjenester som skal ytes i hele EU-området.

Ansvar for assistansen

FFO har merket seg at det har vært en diskusjon om hvorvidt det er lufthavnene eller flyselskapene som skal ha ansvaret for den personlige assistansen overfor den enkelte reisende. FFO mener det er viktig at de som er avhengig av assistanse, kan stole på at han/hun skal forholde seg til ett assistansesystem under opphold i en lufthavn, og at assistansen er lik uavhengig av hvilket flyselskap/turoperatør man reiser med.

- **FFO støtter derfor forordningen når den legger ansvaret for assistansen på lufthavnen. Vi er overbevist om at dette vil være den beste løsningen for den reisende.**

Et problem vi ofte ser i dag, er at kommunikasjonslinjene mellom de ulike leddene i assistansekjeden ofte ikke er god nok. Informasjonen om den reisende, og bestillingen av assistansen, forsvinner ofte underveis et sted mellom booking og selve reisen. Mange opplever derfor at de ikke blir møtt av assistansetjenesten når de kommer til lufthavnen. Det er viktig at gode systemer for overlevering av informasjon mellom de ulike leddene kommer på plass.

Opplæring av personell

FFO vil peke på betydningen av opplæring av assistanseyttere når det gjelder å yte god assistanse til personer med funksjonshemninger og passasjerer med redusert mobilitet. Det gjelder både ansatte i assistanseselskaper, flyplassansatte og ansatte i flyselskapene. Innholdet i opplæringen bør være utviklet i samarbeid med brukerorganisasjonene.

Hva er en god assistansetjeneste?

FFO mener det er noen punkter som må være på plass i en assistansetjeneste overfor funksjonshemmede og passasjerer med nedsatt mobilitet.

- Det bør være et godt utbygd system for bestilling av assistanse over telefon, internett eller hos turoperatør uten den reisende pålegges ekstra kostnader.
- Assistanseordningene bør ha god samhandling mellom aktørene og god service overfor brukerne.
- God opplæring må gis de som skal utøve assistansen, både i bruk av hjelpemidler og behandling av funksjonshemmede med ulike behov. La vedkommende selv styre assistansen!
- Assistansetjenesten må tilbys fra ankomst lufthavn, ikke fra innsjekk.
- Diskret og verdig sikkerhetssjekk av de reisende.
- Man må få beholde sin egen rullestol (også om den er elektrisk) til avgang
- Assistansetjenesten må tilbys alle som reiser fra lufthavnen, også passasjerer i transit, så lenge de har varslet om dette 24 timer før
- Det bør være hvilerom ved lufthavnen for de som har behov for å slappe av under oppholdet
- Personen som mottar assistanse må følges opp ved forsinkelser/bytte av gate

Sikkerhetsargumenter for nektet ombordstigning

FFO er svært opptatt av at art. 4 tillater flyselskaper og turoperatører å nekte akseptere en reservasjon, eller nekte å ta om bord en person ut fra "sikkerhetsbestemmelser nedfelt i lov" (safety requirements duly established by law).

Det ikke her klart hva slags lov det siktes til. Er det nasjonal lovgivning, europeisk lovgivning eller flyselskapenes egne bestemmelser det henvises til her? FFO er også bekymret for at en slik sikkerhetsbestemmelse kan åpne for (mis)bruk, spesielt for å nekte noen ombordstigning. Dette har vi sett eksempler på rundt om i Europa, kanskje spesielt i forhold til lavprisselskaper.

- **FFO vil derfor be om en tydelig definisjon av hva som ligger i en slik sikkerhetsbestemmelse, slik at den i minst mulig grad gir adgang til misbruk, og slik at den blir likt praktisert av alle flyselskaper. FFO støtter også forpliktelsen som ligger i art 4 (2) om at flyselskaper og turoperatører skal gi skriftlig informasjon til personer som nektes ombordstigning.**

FFO vil også påpeke behovet for en klausul i direktivet om en forpliktelse fra flyselskapenes og turoperatørenes side om, i tilfeller der noen er nektet ombordstigning, å gi full refusjon til vedkommende, eller tilby vedkommende en plass på et annet fly. Dette ligger ikke i direktivet, og FFO er av den oppfatning at dette er helt sentralt for i størst mulig grad unngå situasjoner der noen nektes ombordstigning på grunn av funksjonshemninger eller nedsatt mobilitet.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon vedlegger Kvalitetsplan for hele flyreisen, utarbeidet av kontaktgruppen for tilgjengelighet i fly. Denne gir en god oversikt over ulike løsninger for en kvalitativt god reise, og dekker både fysisk utforming av lufthavner og fly, samt assistanse og andre tjenester under oppholdet i terminalen.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Liv Arum

generalsekretær